

УДК 343.85:343.91-053.6

Йосипів А. О. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та криминології Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів

Зарубіжний досвід запобігання злочинам, що вчиняють неповнолітні з маргінального середовища

Дитяча безпритульність – наслідок сучасної соціально-економічної та духовно-моральної ситуації в Україні, що спричинена посиленням соціального неблагополуччя сімей, зниженням загального життєвого рівня, дистанціюванням школи від дітей зі складною долею, криміналізацією середовища. Дитяча безпритульність також є наслідком тривалої економічної кризи, алкоголізації дорослого та дитячого населення, занепаду традиційних загальнолюдських моральних цінностей. Повна безконтрольність з боку батьків, їхня байдужість, педагогічна безграмотність призводять до маргіналізації неповнолітніх, що вчиняють різні правопорушення.

З'ясовано, що організаційним підґрунтям системи запобігання злочинам, учиненим неповнолітніми з маргінального середовища, у низці зарубіжних країн становлять спеціалізовані профілактичні установи, органи й установи системи ювенальної юстиції. Аналіз зарубіжного досвіду запобігання злочинам, які вчиняють такі особи, надає можливість визначити напрями здійснення ефективних запобіжних заходів, засвідчив дієвість прийняття спеціалізованих нормативно-правових актів з метою створення правового підґрунтя для спеціально-криминологічних заходів запобігання злочинам, які вчиняють неповнолітні з маргінального середовища.

Виразною є тенденція до звуження обсягу функцій поліції з профілактики злочинності неповнолітніх і зосередження їх у спеціалізованих соціальних та освітніх установах, а діяльність поліції та інших правоохоронних органів спрямовано переважно на припинення злочинів, а також їх рецидиву. Запобігання злочинності неповнолітніх з маргінального середовища ґрунтується, передусім, на заходах допомоги, навчанні та вихованні, пріоритеті виховних заходів над виправними.

На підставі узагальнення зарубіжного досвіду, рекомендацій Європейського Союзу, документів ООН та ЮНІСЕФ запропоновано інноваційну модель трирівневої профілактики злочинів, що вчиняють неповнолітні з маргінального середовища, яка зумовлена нагальною потребою в новій, ефективнішій системі реагування на такі кримінальні правопорушення та їх профілактики, що забезпечить мінімізацію покарання.

Ключові слова: неповнолітні; маргінали; маргіналізація; маргінальні групи; маргінальна злочинність; зарубіжний досвід; запобігання; профілактика.

Постановка проблеми. Дитяча безпритульність – наслідок сучасної соціально-економічної та духовно-моральної ситуації в Україні, яка спричинена посиленням соціального неблагополуччя сімей, зниженням загального життєвого рівня, дистанціюванням школи від дітей зі складною долею, криміналізацією середовища. Дитяча безпритульність також є наслідком тривалої економічної кризи, алкоголізації дорослого та дитячого населення, занепаду традиційних загальнолюдських моральних цінностей. Повна безконтрольність з боку батьків, їхня байдужість, педагогічна безграмотність призводять до маргіналізації неповнолітніх, що вчиняють різні правопорушення.

ООН, ЮНЕСКО, Дитячий фонд ЮНІСЕФ та інші міжнародні організації значну увагу приділяють саме профілактиці негативних явищ у молодіжному середовищі. Чимало зусиль спрямовано на пошук нових чи адаптованих до сучасних умов життя підходів до здійснення профілактики правопорушень серед неповнолітніх. На наш погляд, цікавим є досвід таких країн, як США та Велика Британія, що мають вагомі напрацювання у сфері організації запобігання кримінальним правопорушенням серед неповнолітніх. Англо-американська система в цій сфері домінує в Європі, Америці та Японії.

Виклад основного матеріалу. Запобігання правопорушенням у Великій Британії та Америці передбачає три основні форми: ситуаційну, соціальну, превенцію за допомогою громадськості.

Спеціалісти у сфері запобігання правопорушенням залежно від того, у чому вони вбачають причини правопорушень, виокремлюють такі підходи до їх запобігання: структурний підхід, що пов'язує здійснення ефективної профілактики правопорушень з реалізацією значних соціально-економічних перетворень у суспільстві; психологічний підхід, який визнає вирішальне превентивне значення впливу на особу потенційного правопорушника, а також осіб, які вже вчиняли правопорушення (з метою запобігання рецидиву); ситуаційний підхід, за якого вирішальну роль відведено впливу на соціальні та фізичні фактори зовнішнього середовища, сукупність яких створює сприятливу ситуацію для кримінальних виявів.

Розрізняють концепції, орієнтовані на заходи запобігання у формі загальної профілактики (структурний підхід), і теорії, що обґрунтовують необхідність спеціальних заходів профілактики (психологічний та ситуаційний підходи). Британські й

американські кримінологи акцентують на заходах спеціальної профілактики.

Спеціальна профілактика охоплює три рівні:

– первинний, спрямований на усунення факторів зовнішнього середовища, які сприяють учиненню правопорушень;

– вторинний, який має на меті запобігти криміналізації потенційних правопорушників і пов'язаний із впливом на нестійких осіб, зокрема неповнолітніх «групи ризику»;

– третинний, спрямований на запобігання рецидиву з боку осіб, що вже вчиняли правопорушення [1, с. 76].

Первинну профілактику правопорушень вважають у британській (як і в американській) кримінології вирішальною, вона ґрунтується на припущенні, що більшість правопорушень мають ситуаційний характер, їх учиняють унаслідок збігу обставин, за наявності конкретних умов, що полегшують учинення правопорушень. Тобто здебільшого ситуація стимулює та провокує на вчинення певних видів правопорушень. Ситуативна превенція, на відміну від зазначених вище форм, спрямованих на блокування причин злочинності, спрямована, насамперед, на обмеження можливостей для вчинення окремих злочинів. Суть цього методу полягає в організації підтримки держави пропагандистських кампаній із запобігання злочинам, розгляді проектів у сфері містобудування та забудов для створення середовища, вільного від злочинності, у зосередженні зусиль на виявленні та запобіганні можливостям для вчинення злочинів молоддю, а останніми роками – і в тиску на ділові й промислові кола з метою внесення змін у практику, якщо вони можуть вплинути на зростання рівня злочинності. Нині у Великій Британії, Франції, Нідерландах і деяких інших країнах ця форма запобігання є складовою офіційної політики протидії злочинності [2, с. 274–275].

Таким чином, найефективнішим напрямом превенції є своєчасне усунення криміногенних факторів зовнішнього середовища, а також створення антикриміногенних умов, за наявності яких правопорушник відмовиться від наміру вчинити правопорушення, а саме: умов, які ускладняють учинення правопорушень, додадуть ризикованості діям й обмежать вигоду.

Британські й американські науковці акцентують на здійсненні заходів соціальної профілактики правопорушень, що активно залучають громадськість. Правопорушення сприймають як

соціальну проблему, у розв'язанні якої участь має брати суспільство загалом.

3-поміж завдань, що постають перед соціальною профілактикою, слід виокремити пріоритетні:

– поліпшення соціальних умов життя;

– посилення ролі соціальних інститутів;

– розширення можливостей для здобуття освіти, гідного працевлаштування, відпочинку [3, с. 220]. Цей вид профілактики правопорушень спрямований, передусім, на роботу з неповнолітніми, оскільки підліткове середовище вважають найпроблемнішим з погляду потенційної можливості вчинення правопорушень.

Асоціальна поведінка підлітків-маргіналів є криміногенним фактором і підґрунтям для розвитку загальної злочинності. Злочинність зазначеної категорії осіб має не тільки загальні риси, що притаманні злочинності неповнолітніх, злочинності загалом, а й певні особливості, у зв'язку із чим постає необхідність у застосуванні до підлітків-маргіналів специфічних заходів профілактичного впливу. Практика засвідчує, що заходи, яких уживають у межах адміністративних, силових і репресивних методів протидії цьому криміногенному явищу, зазвичай виявляються безрезультатними. Системи освіти й охорони здоров'я, наукові установи через мізерне фінансування, брак спеціальних кадрів, нерозвинену мережу й матеріально-технічну базу закладів не змогли швидко розробити та впровадити методи і засоби профілактики, діагностики, лікування та реабілітації дітей і підлітків з маргінального середовища.

Вторинний рівень профілактики має на меті недопущення криміналізації тих осіб, поведінка та спосіб життя яких свідчать про можливість учинення ними правопорушень. На відміну від заходів первинної профілактики, які є загальними та спрямовані на усунення причин й умов учинення правопорушень, заходи вторинної профілактики індивідуального спрямування, вони пов'язані зі здійсненням впливу на особу, її негативні риси, що визначають протиправну поведінку. Заходи вторинної профілактики ґрунтуються на прогнозуванні індивідуальної поведінки особи, що передбачає вивчення осіб, схильних до правопорушень, і джерел негативного впливу на них.

Специфічними заходами індивідуальної профілактики є різноманітні програми виховання та контролю за поведінкою

неповнолітніх «групи ризику», а також програми, розраховані на профілактичну роботу з їхніми батьками. За кордоном такі програми реалізують спільними зусиллями поліції, навчальних закладів, соціальних служб. Заходи індивідуальної профілактики слід використовувати обережно, оскільки вони можуть викликати стигматизацію неповнолітніх, стимулювати їх до вчинення правопорушень.

Третинний рівень профілактики правопорушень забезпечує профілактику рецидиву з боку осіб, які вже вчиняли правопорушення. Попередження рецидиву пов'язують із застосуванням поліцейських, судових, пенітенціарних заходів, спрямованих на своєчасне виявлення осіб, що вчинили правопорушення, притягнення їх до відповідальності, а також застосування до них дієвих засобів під час відбування покарання. У профілактиці рецидиву важливу роль відіграють кримінально-правові заходи впливу. З метою профілактики рецидиву активно використовують також заходи посиленого контролю за поведінкою осіб, які відбули покарання, а також програми індивідуальної реабілітації [1, с. 33; 4, с. 502].

Ставши безпритульним, неповнолітній потрапляє ніби в соціальний вакуум, він утрачає будь-який зв'язок з нормальним середовищем. Для нього не діють закони, призначені для звичайних громадян. Більшість безпритульних підлітків зневажають загалом прийняті норми та правила, живуть за неписаними законами того «суспільства», у яке вони потрапляють, де заохочують, визнають те, що чуже нормальному соціуму, де власні мораль, правда, авторитети, наділені часом безмежною владою [5, с. 11].

В ООН спеціальні структури запобігання злочинності маргіналів функціонують уже понад 50 років. Так, відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 1 грудня 1950 року, щоп'ять років відбуваються міжнародні конгреси – форуми з обміну політичними установками, стимулювання протидії злочинності та запобігання їй. Про важливість і популярність цих конгресів свідчить збільшення кількості країн-учасниць. Так, якщо на першому Конгресі ООН 1955 року в Женеві були присутні представники 40 країн, то на десятому 2000 року у Відні – 145 держав [6].

У межах конгресу було проведено семінар-практикум щодо ролі громад у запобіганні злочинності маргіналів, на якому

розглядали питання державної підтримки цієї діяльності, а також успішної участі в ній місцевих органів управління, правосуддя, шкіл, батьків, громадян, поліції, приватного сектору.

У прийнятій Конгресом Віденській декларації «Про злочинність і правосуддя: відповіді на виклики XXI століття» зазначено: держави – члени ООН переконані, що програми запобігання злочинності й реабілітації мають головне значення для ефективної стратегічної протидії злочинності, вони повинні враховувати соціально-економічні фактори, які можуть спричиняти, з одного боку, посилення вразливості людей до злочинних дій, а з іншого – підвищення імовірності здійснення ними таких діянь [7].

Документи X Конгресу ООН засвідчують, що останніми роками в міжнародній практиці концепція запобігання злочинності стала обмеженішою і стосується лише некаральних заходів, тобто запобігання (кримінологічна превенція) – це, насамперед, усунення чи обмеження дії чинників, що спричиняють злочинність, зокрема можливостей для вчинення злочинів.

У вересні 1999 року в Буенос-Айресі група експертів ООН доопрацювала й переглянула Проект елементів відповідального запобігання злочинності, що окреслив як концептуальні напрями, так і визначальні принципи, механізми й методи запобігання злочинності. У ньому зазначено, що запобігання молодіжній злочинності передбачає стратегію та ініціативу, спрямовані на забезпечення захисту й безпеки, і не використовує офіційні санкції системи кримінального правосуддя. Запобігання має охоплювати всі форми злочинності, насильства, віктимізації, а також урахувати інтернаціоналізацію злочинної діяльності, масштаби якої постійно зростають [8, с. 167].

Найефективніші програми ґрунтуються на мультифакторному підході, їх застосовують з періоду раннього дитинства. Вони спрямовані не стільки на індивіда (агресивна поведінка, стрес, навички подолання), скільки на несприятливі характеристики найближчого сімейного та соціального оточення (Dahlberg et al., 2001) [1, с. 73]. Ми вважаємо, що таку програму доцільно використовувати для профілактики злочинності неповнолітніх дівчат маргінального середовища, оскільки здебільшого причиною їхньої девіантної поведінки є недоліки сімейного виховання, способу життя.

School, Social workers, Police – програма, згідно з якою офіцери поліції проводять спеціальні курси серед неповнолітніх, спрямовані на запобігання вчиненню ними злочинів і протидію наркоманії. Основна мета – встановлення позитивних відносин із підлітками. Також поліція спільно з учителями шкіл, працівниками соціальної сфери працює зі «складними підлітками», які більшу частину свого життя проводять на вулиці, мають проблеми в родині, раніше вчиняли правопорушення тощо. Працівники поліції практикують модель «старший брат або сестра», тобто кожен поліцейський на своїй ділянці здійснює профілактичну роботу з дітьми. Дитина може завжди звернутися за допомогою до нього як до старшого брата або старшої сестри (Данія).

Drug Abuse Resistance Program, або програму запобігання зловживанню наркотиками, започатковано в 1980-х роках у Каліфорнії як співпрацю між шкільним керівництвом і поліцією. Її було впроваджено майже в усіх школах США та поширено на інші країни. Програма полягає в тому, що офіцери поліції ознайомлюють учнів старших класів початкової школи з курсом профілактики наркоспоживання (Cornell, 2000).

Оцінювання дієвості програми DARE засвідчило, що вона найефективніша за показниками надання знань стосовно вживання наркотиків, зміни ставлення до поліції та споживачів наркотиків. Водночас істотного зменшення кількості споживачів алкоголю та наркотиків серед слухачів програми DARE виявлено не було (Ringwalt et al., 1994), а в деяких школах передмість навіть зафіксовано факти зростання рівня споживання психоактивних речовин (Rosenbaum and Hanson, 1998) [9, с. 89].

У Великій Британії для запобігання злочинам серед неповнолітніх створено особливі підрозділи «дитячої поліції», які працюють з молоддю до віку 17-ти років, чия поведінка свідчить про деморалізацію. Між дирекцією шкіл і «дитячою поліцією» налагоджено постійний контакт. У взаємодії з населенням британська поліція практикує три види контактів. Індивідуальний контакт полягає в морально-психологічному, контрольованому виливі поліцейського на конкретну людину. У деяких містах діють спеціальні служби поліцейських чиновників зі зв'язків з населенням. Кожен охочий може прийти на прийом, отримати консультацію, пораду або надати інформацію, що цікавить поліцію. Найперспективнішими груповими контактами поліції та населення є тематичні зустрічі

в університетах, коледжах, початкових школах. У навчальних програмах шкіл деяких регіонів запроваджено викладання дисципліни «Охорона громадського порядку». Столична поліція організовує підготовку юристів для виступів на радіо й телебаченні. Популярною протягом тривалого часу є телерубрика «Поліцейська п'ятихвилинка» [1, с. 77; 10, с. 462].

У Канаді в програмах тривалого втручання зосереджують увагу на наданні допомоги неповнолітнім, які перебувають у соціально не прийнятних для особистісного розвитку умовах або мають схильність до асоціальної чи суспільно небезпечної активності. Програмні заходи формують позитивне ставлення до соціальних норм, правил, закону, суспільної моралі, освіти та корегують ставлення підлітка до правопорушень і злочинів, а також формують відповідальне ставлення до власних учинків. Серед профілактичних заходів запобігання суспільно неприйнятній поведінці неповнолітніх можна виокремити заходи правового, медико-біологічного та соціального спрямування.

Напрямок соціальної превенції полягає в розширенні мережі обстеження неповнолітніх, залученні громадських організацій, батьків, учителів і сусідів, що забезпечують ранню профілактику злочинної поведінки неповнолітніх. Крім того, канадські Girls Club of Canada/America Programs і Services for At-Risk and Families створюють, реалізують, фінансують безпосередньо волонтерські організації, школи залучають органи місцевого самоврядування й кошти місцевих бюджетів. Програма Youth Inclusion Program налагоджує добросусідські стосунки, її впроваджують у суспільно небезпечних районах [1, с. 78], для зниження рівня злочинності неповнолітніх і виявів антисуспільної поведінки шляхом створення безпечних місць, де молодь може отримати спеціальні навички та допомогу в навчанні. Позитивні приклади, які демонструють працівники та добровільні учасники програми, сприяють зміні ставлення молодих правопорушників до навчання й протиправної поведінки.

Більшість програм є комплексними, зосереджують виховні, спостережні й корекційні заходи впливу на суспільно неприпустиму, зокрема злочинну, поведінку неповнолітнього.

У низці програм місцевих органів управління в країнах Західної Європи та Північної Америки, Південної і Східної Африки поліція є ключовим елементом партнерських відносин.

Основною умовою ефективності поліцейської діяльності вважають запобігання молодіжній злочинності та злочинності неповнолітніх, першочерговим завданням – зближення з населенням, ліквідацію соціальної ізоляції, встановлення контактів із громадою, передусім місцевими діловими колами [11, с. 129].

Зазначені програми спрямовані на профілактику правопорушень серед неповнолітніх шляхом залучення громадськості до цієї діяльності, пошуку для підлітків з «груп ризику» нових можливостей для самореалізації. Ці програми є виключно профілактичними, тому забезпечують очікувані результати лише за умови активної участі всіх суб'єктів профілактики [1, с. 104].

Висновки. Завдяки україно-британській програмі поліція за підтримки громадськості здійснила низку інших заходів профілактичного впливу, з-поміж яких: видання брошур для дітей, батьків, учителів, організація спортивних змагань серед підлітків, спільних свят, семінарів із вчителями щодо попередження правопорушень серед учнів, бесіди з батьками тощо.

Для подальшого становлення й розвитку вітчизняної системи профілактики правопорушень серед неповнолітніх, розроблення та впровадження в діяльність суб'єктів цієї профілактики нових ефективних форм і методів слід вивчати й упроваджувати закордонні методичні напрацювання, практичні прийоми в цій сфері, ураховуючи національні особливості, пов'язані з історичним розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що тривають у всіх сферах суспільного життя.

Важливу роль у запобіганні злочинності серед неповнолітніх, зокрема в країнах ЄС, відіграє поліція. Спеціальні підрозділи поліції у справах неповнолітніх аналізують рівень злочинності, її динаміку, на підставі чого розробляють рекомендації для громадських установ, великих компаній і банків стосовно організації заходів щодо запобігання правопорушенням, беруть активну участь у реалізації профілактичних програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сучасні стратегії міліції щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх : навч. посіб. / [Л. І. Мороз, Р. Г. Коваль, Д. М. Тичина та ін.] ; за ред. Л. І. Мороз. – Київ : Паливода А. В., 2008. – 210 с.
2. Ведерникова О. Н. Теория и практика борьбы с преступностью: Британская криминологическая модель : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / О. Н. Ведерникова. – М., 2001. – 405 с.
3. Денисов С. Ф. Сім'я як визначальний фактор у профілактиці молодіжної злочинності в Україні / С. Ф. Денисов // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 220–221.
4. Профілактика злочинів : підручник / [О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич, О. Ф. Га́да та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джу́жі. – Київ : Атіка, 2011. – 720 с.
5. Голодняк А. Ю. Криминологические особенности антиобщественного поведения подростков из маргинальной среды и предупреждение совершаемых ими преступлений : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. Ю. Голодняк. – М., 2003. – 26 с.
6. Криминальная политика и превенция: мировой опыт / под общ. ред. М. С. Крутера. – М. : Альта, 2007. – 266 с.
7. Венская декларация о преступности и правосудии: ответы на вызовы XXI века [Электронный ресурс] : принята на Десятом Конгрессе Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (Вена, 10–17 апр. 2000 г.). – Режим доступа: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_443. – Загл. с экрана.
8. Преступность среди социальных подсистем. Новая концепция и отрасли криминологии / [Г. Н. Горшенков, П. А. Кабанов, Г. Л. Касторский и др.] ; под ред. Д. А. Шестакова. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 353 с.
9. Організація діяльності поліції зарубіжних країн : навч. посіб. / [В. О. Заросило, В. О. Басс, І. Р. Курилін, С. І. Братков] ; за заг. ред. В. Д. Гвоздецького. – Київ : Акад. упр. МВС, 2007. – 250 с.
10. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : учебник / в 2 т. Т. 2. Особенная часть. – М. : Юрайт, 2017. – 872 с.
11. Расизм і ксенофобія в Україні: реальність та вигадки / упоряд. Є. Ю. Захаров. – Харків : Права людини, 2009. – 189 с.

REFERENCES

1. Moroz, L.I., Koval, R.H., & Tychna, D.M. (et al.). (2008). *Suchasni stratehii miilitsii shchodo profilaktyky pravoporushen sered nepovnolitnikh [Modern police strategies for preventing juvenile delinquency]*. Kyiv: Palyvoda A.V. [in Ukrainian].
2. Vedernikova, O.N. (2001). *Teoriia i praktika borby s prestupnostiu: Britanskaia kriminologicheskai model [Theory and Practice of Combating Crime: British Criminological Model]*. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
3. Denysov, S.F. (2010). *Simia yak vyznachalniy faktor u profilaktytsi molodizhnoi zlochynnosti v Ukraini [Family as a Defining Factor in the Prevention of Youth Crime in Ukraine]*. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, The Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 220-221 [in Ukrainian].
4. Dzhuzha, O.M., Vasylevych, V.V., & Hida, O.F. (et al.). (2011). *Profilaktyka zlochyniv [Crime prevention]*. O.M. Dzhuzha (Eds.). Kyiv: Atika [in Ukrainian].
5. Golodniak, A.Yu. (2003). *Kriminologicheskie osobennosti antiobschestvennogo povedeniia podrostkov iz marginalnoi sredy i preduprejdenie*

sovershaemyh imi prestupleni [Criminological features of antisocial behavior of adolescents from the marginal environment and prevention of their crimes]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

6. Kruter, M.S. (Eds.). (2007). *Kriminalnaia politika i prevencii: mirovoi opyt [Criminal policy and prevention: world experience]*. Moscow: Alta [in Russian].

7. Venskaia deklaraciia o prestupnosti i pravosudii: otvety na vyzovy XXI veka [Vienna Declaration on Crime and Justice: Meeting the Challenges of the 21st Century]. (n.d.). [zakon5.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_443). Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_443 [in Russian].

8. Gorshenkov, G.N., Kabanov, P.A., & Kastorski, G.L. (et al.). (2003). *Prestupnost sredi socialnyh podsystem. Novaia koncepciia i otrasli kriminologii [Crime among social subsystems. A new concept and branches of criminology]*. D.A. Shestakov (Ed.). SPb.: Yurid. centr Press [in Russian].

9. Zarosylo, V.O., Bass, V.O., Kurylin, I.R., & Bratkov, S.I. (2007). *Orhanizatsiia diialnosti politsii zarubizhnykh krain [Organization of the activity of the police of foreign countries]*. V.D. Hvozdetskyi (Eds.). Kyiv: Akad. upr. MVS [in Ukrainian].

10. Luneev, V.V. (2017). *Kurs mirovoi i rossiiskoi kriminologii [Course of World and Russian Criminology]*. (Vols. 1-2). Moscow: Yurait [in Russian].

11. Zakharov, Ye.Yu. (2009). *Rasyzm i ksenofobiia v Ukraini: realnist ta vyhadky [Racism and xenophobia in Ukraine: reality and fabrication]*. Kharkiv: Prava liudyny [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 13.02.2018

Yosypiv A. – *Ph.D in Law, Associate Professor of the Department of Criminal Law and Criminology of the Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine*

Foreign Experience in Preventing Crimes Committed Minors from the Marginal Environment

Such phenomenon as child homelessness results from current Ukrainian social-economic and ethic conditions characterized by increased level of social ill-being reported by families, insecure funding and low remuneration, isolation of troubled children within the school environment, rapid criminalization. Number of homeless children grows due to deepening economic crisis which lasts for decades and affects material conditions of all categories of citizens resulting in alcohol addiction affecting both adults and minors, low morale and total devaluation of traditional concepts and principles. Absence of parental control, their indifference, lack of basic pedagogical skills lead to marginalization of minors and their involvement in criminal activity.

Article defines that the organizational foundation of juvenile crime prevention system (committed by minors from fringe groups) in many foreign states is presented by specialized agencies, institutions and organizations (structural units of juvenile justice system). Analysis of foreign experience in juvenile crimes prevention allows to separate the areas of for efficient preventive measures to be taken. Foreign experience proved the effectiveness of adoption of specialized legislative acts with aim to establish legal framework for measures taken to prevent juvenile crimes.

Currently there is tendency towards specification of police functions in the area of juvenile crime prevention and its delegation mostly to specialized social and educational establishments whereas law enforcement agencies are left responsible for termination of these crimes. Juvenile crime prevention methodology is based, first and foremost, on educational measures prevailing over the correctional ones.

Having accumulated and analyzed best foreign practices, EU recommendations, UN and UNICEF documents, author has proposed an innovative three-level model of prevention of crimes committed by minors from fringe groups to be implemented due to necessity to present efficient system for the abovementioned crime combating and prevention stressing on minimization of punishment for this category of perpetrators.

Keywords: minors; social outcasts; marginalization; fringe groups; fringe criminality; foreign experience; prevention.